

Eduskunta
Liikennejaosto

tiistai 3.11.2020 klo 11:00

Päiväys/Datum
2.11.2020

Dnro/Dnr
TRAFICOM/472261/03.03.00/2020

Viite/Referens
HE 146/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijalausunto teemasta: Tieliikenteen turvallisuustoiminnan avustusten riittävyys ja järjestelmän mahdolliset kehittämistarpeet

Eduskunnan liikennejaosto on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa tieliikenteen turvallisuustoiminnan avustusten riittävydestä ja järjestelmän mahdollisista kehittämistarpeista käsitellessään hallituksen edistystä eduskunnalle valtion talousavioksi vuodelle 2021. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Tieliikenteen turvallisuustoiminnan määräraha

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2021 on tieliikenteen turvallisuustoimintaan esitetty 8,1 miljoonan euron määräraha (mom 31.20.51).

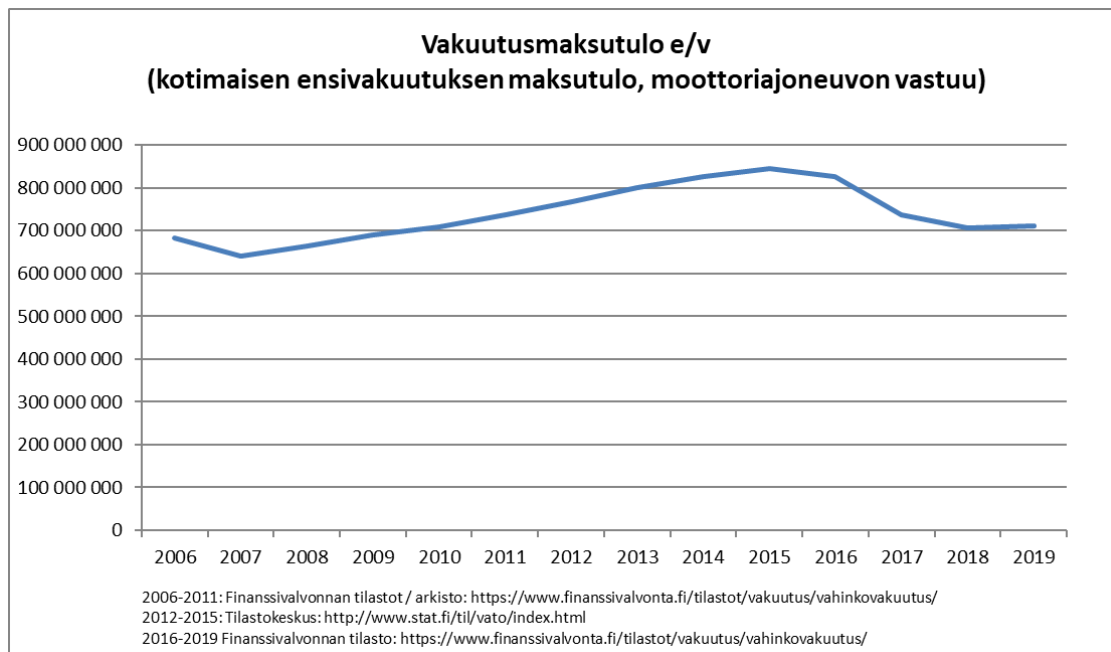
Määräraha on tarkoitettu yleiseen tieliikenteen turvallisuustoimintaan sekä alueellisiin kehittämishankkeisiin tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1207/2016) mukaisesti.

Yleisavustuksena annettava valtionavustus on tarkoitettu lailla säädettyjen tieliikenteen turvallisuuden edistämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseen (Liikenneturva, Liikennevakuutuskeskuksen Onnettomuustietoinstituutti) sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tieliikenteen turvallisuuden edistämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Hankeavustuksena annettava valtionavustus on tarkoitettu alueellisiin ja paikallisiin tieliikenteen turvallisuutta koskeviin kehittämishankkeisiin ja kokeiluihin sekä tieliikenteen turvallisuustutkimuksiin.

Määrärahan taustalla liikenneturvallisuusmaksu

Laki liikenneturvallisuusmaksusta tuli voimaan 1.1.2017 ja siinä määriteltiin liikenneturvallisuusmaksun määräksi yksi prosentti. Lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 125/2015) todettiin, että liikennevakuutuksen maksutulon kasvaessa, myös jaettavien määrärahojen kokonaissumma voi kasvaa, ja että valtion talousarviossa voitaisiin myös myöntää määrärahoja enemmän kuin mitä liikenneturvallisuusmaksulla on tuloja kerätty. Liikennevakuutuksen maksutulo on kuitenkin liikennevakuutuslain (460/2016) uudistuksen jälkeen pienentynyt vuodesta 2016 selvästi ja kehitystä on ollut vaikea ennakoida. Seuraavassa kuvaaja liikennevakuutusmaksutulon kehityksestä 2006-2019, lähteenä käytetty Tilastokeskuksen ja Finanssivalvonnan tilastoja kotimaisen ensivakuutuksen maksutulosta (euroa/v), moottoriajoneuvojen vastuu).

Käsitellessään lakia liikenneturvallisuuksmaksusta eduskunta edellytti, että kyseisen lain mukaisella liikenneturvallisuuksmaksujärjestelmällä ja avustusten jakamisella mahdollisesti aiempaa laajemmalle hakijaryhmälle ei vaaranneta vakiintuneen, arvostetun ja hyvin toimivan liikenneturvallisuuksuustyön toimintaa ja jatkuvuutta.

Liikenneturvallisuuksuustyön laaja-alaisuus

Liikenneturvallisuuksmaksu kerätään liikennevakuutusyhtiöiden kautta liikennevakuutuksen ottajilta. Valtionavustuksella rahoitettava yleinen liikenneturvallisuuksuustyö kohdistuu kuitenkin laaja-alaisesti kaikkiin liikkujaryhmiin, myös jalan ja pyörällä kulkeviin, lapsiin, nuoriin ja iäkkäisiin.

Tieliikenteessä kuoli vuonna 2019 ennakkotietojen mukaan 211 henkilöä. Liikennekuolemien määrä on ollut viime vuosina pienessä laskussa, mutta silti kaukana tavoitteesta. Vakavia loukkaantumisia tarkasteltaessa ei vastaavaa positiivista kehitystä ole näkyvissä. Tieliikenteessä on viime vuosina loukkaantunut vakavasti noin 900 henkilöä vuodessa. Jalankulun ja pyöräilyn turvallisuus taajamissa ei ole parantunut toivotusti. Myöskään auton käyttäjien vakavat loukkaantumiset eivät ole vähentyneet.

Kaupungistuminen ja vakavat ilmastotavoitteet korostavat entisestään kävelyn ja pyöräilyn lisäämistä. Suojaamattomiin tienkäyttäjiin ja taajamien liikenneturvallisuuksuteen kohdistuva työ on siten ensisijaisen tärkeää. Väestön ikääntyminen korostaa laaja-alaisen liikenneturvallisuuksuustyön tarvetta. Lasten ja nuorten liikennekasvatus on jatkuvaa toimintaa.

Liikenneturva, jonka toimintaa yleisavustuksella rahoitetaan, tekee paitsi valtakunnallista työtä turvallisen liikennekäytännön ja liikennekulttuurin kehittämiseksi, on myös merkittävä asiantuntijatuki kunnissa tehtävälle liikenneturvallisuuksuustyölle, jolle on monessa kunnissa niukat resurssit. Liikenneturvan osallistuminen alueellisen liikenneturvallisuuksuustyöhön tuottamalla toimintamalleja, materiaalia ja koulutuksia tukee konkreettisesti kuntien laadukkaan liikenneturvallisuuksuustyön mahdollisuuksia. Liikenneturvan työllä on alueellista kattavuutta ja valtakunnallista vaikuttavuutta.

Yleisavustusta myönnetään myös Liikennevakuutuskeskuksen vastuulla olevaan tie- ja maastoliikenteen tutkintalautakuntatoimintaan, joka tuottaa arvokasta tietoa turvallisuustyön pohjaksi. Kuolemaan johtaneet onnettomuudet ovat vähentyneet,

mutta tutkijalautakuntatyölle asetetaan monia muitakin tutkintatarpeita ja uusia tavoitteita: esimerkiksi koulukuljetusten onnettomuudet, vakaviin henkilövahinkoihin johtaneet onnettomuudet ja sellaiset raskaan liikenteen onnettomuudet, joissa on ollut huomattava riski vakaviin seuraamuksiin. Lisäksi muun muassa ajoneuvoteknologian kehittyminen tuo onnettomuustutkintaan jatkuvasti uudenlaisia osaamis- ja järjestelmävaateita.

Tekeillä olevassa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tavoitellaan paitsi tieliikenneturvallisuuden paranemista myös merkittävää kävelyn ja pyöräilyn lisääntymistä. Jotta kävelyn ja pyöräilyn lisääntyminen ei johtaisi onnettomuusmäärien kasvuun, tarvitaan infratoimien lisäksi myös muuta liikenneturvallisuustyötä: valistusta, tiedotusta ja koulutusta. Myös tieliikennelain uudistus merkitsee pitkäjänteistä valistustehtävää.

Liikenteeseen liittyvien merkittävien lakiuudistusten seuranta edellyttää laajasti erilaisia turvallisuus- ja onnettomuusanalyysjä, joita tehdään erityisesti tutkijalautakuntatoiminnan tuottaman tietoaineiston pohjalta.

Hankeavustuksella, jonka kokonaissumma on pieni, voidaan kuitenkin tukea laajasti mm. kuntien liikenneturvallisuustyön kehittymistä ja tukea liikenneturvallisuustyön tunnettuutta ja arvostusta kuntasektorin toiminnassa. Hankeavustusta on toistaiseksi keskitetty seuraaviin teemoihin: koulumatkojen turvallisuus, kävelyn ja pyöräilyn turvallisuus maankäytön suunnittelussa, nuorten liikenneturvallisuus.

Tieliikenteen turvallisuustoiminnan avustusten riittävyys ja järjestelmän mahdolliset kehittämistarpeet

Tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämisen valtionavustuksen vuosittainen määräraha on ollut vuosina 2017-2019 9,1 miljoonaa euroa. Liikenne- ja viestintävirasto näkee, että tieliikenteen turvallisuustyöhön kohdistetun valtionavustuksen määrärahan tulisi säilyä jatkossakin vähintäänkin tällä tasolla.

Liikenneturvallisuus ei ole Suomessa kehittynyt tavoitellulla tavalla ja liikenneturvallisuustyön resurssien pienentyminen vaikeuttaa tavoitteeseen pääsemistä entisestään. Jo liikenneturvallisuustilanteen säilyttäminen nykytasolla edellyttää jatkuvaa ja monipuolista liikenneturvallisuustyötä. Määrärahan pienentyminen vaarantaisi yleisen turvallisuustyön ja onnettomuustutkinnan laadun, laajuuden ja vaikuttavuuden. Liikenneturvan ja Liikennevakuutuskeskuksen onnettomuusinstituutin työllä on merkittävä rooli myös käynnissä olevien valtakunnallisten strategiatöiden tavoitteiden ja toimien toteuttamisessa.

Tieliikenteen turvallisuustoiminnan valtionavustuksen määrärahatason ja sitä kautta edellä mainittujen lakisääteistä liikenneturvallisuustyötä tekevien organisaatioiden toimintabudjetin vuosittainen epävarmuus vaikeuttaa pitkäjänteistä toiminnan suunnittelua ja kehittämistä ja tuottaa hallinnollisia kuluja.

Liikenne- ja viestintävirasto toivoo, että pitkäjänteinen varmuus riittävästä määrärahasasta on löydettävissä.

Annu Korhonen
Johtava asiantuntija